

DEO DUCE!
EXERCITIUM ACADEMICUM,
De

DONATIONE
CONSTANTINI
MAGNI;

Quod,

Consensu Ampl. Facult. PHILOS. in Reg. Acad. ABOENS.

PRÆSIDE,
U. C.

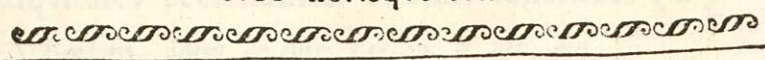
D^N. ALGOTHO A.
SCARIN,

Histor. & Philosoph. Civil. PROFESS. Reg. & Ord.
Publico examini modeste submittit,

ISRAËL IDMAN.

Sat. ac. Fenno

Die XVI. Maij, Anni MDCCXLVIII.
loco horisqve solitis.

ABOÆ, Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Ac. Typ.

DEO DUCER

EXERCITIUM AC ADEMICUM

De

DONATIONE
CONSTANTINI

MAGNI

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

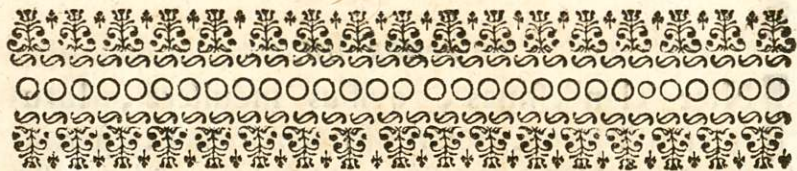
DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

DE ALGOTHO

APHORISMUS, I.

Moris fuisse gentilibus, pretiosissima quæcunque Diis suis offerre, tralatitium est. Mundo in ecclesiam intruso, voti religione præcâ Christianorum, opibus & proprietatibus eandem profecisse, sed virtute juxta defecisse, *BERNHARDUS* testis est. (a)

(a) Bæhmer. *Jurispr. eccl. tom. V. p. m. 135. seq.*

APHOR. II.

Augendi patrimonii ecclesiastici, quamvis nullos nisi legitimos modos, hoc est rationi & pietatis regulis conformes, admittere velle visi sint imperatorum non pauci: ab impiis tamen, quæ ambitioni & avaritiæ lenocinarentur, non abstinuisse sequioris ævi clericos, antiquitates ecclesiasticæ affatim testantur. (a)

(a) Bœhm. *idem de jure paroch. p. 335. seq.*

INter clandestinas, quibus indulgere, locupletandi artes, referimus *donationes*, partim ementitas, [a) partim eblanditas [b) dominis suis summisque potestatibus; quarum sicut vix alius finis esse potest, quam proprietatis primum, mox regiminis politici cujusdam fundatio: Ita post non multo, quamvis inauspicato accidit, ut per illas suspectas, certè immodicas largitiones, urbes & ducatus & principatus ecclesiæ patrimonio adscripti fuerint, & demum quod accessorium erat in munere sacro, illud ceu unicè necessarium ambiri, curari, strenuè diligenterque propugnari cœperit.

(a) Dieter. *Otto III.* p. 44. (b) Strykius *de jure blanditiar.* adde tractat. *de nervis rerum gerendarum ecclesiæ Rom.* citatum Bœhmer, *Jurisp. eccl. de jure paroch.* p. 335.

AD probandum *CONSTANTINI MAGNI* Christianismum, argumentis nullis non veteres & recentiores incedere solent. Donaria ministerio divino consecrata, immunitates, & pingvia victimarum Clericis concessa pro veræ reli-

3
religionis criterio alii venditant: sed quas sine
iudicio & modo factas sæpe liberalitatis excre-
scentias, defectui magis quam profectui illius a-
lii iterum adscribunt, & ad captandum Chri-
stianos, non perinde Christianismum, compa-
ratas fuisse existimant.

APHOR. V.

INter eminentias summorum principum largitio-
nes, quibus jura *Romanæ* urbis sua, suum-
que in complures *Italix* urbes dominium con-
firmare nituntur pontifices *Romani*, primo &
ultimo loco *donatio CONSTANTINI* referri so-
let. Quid verò de illâ sit tenendum, cum im-
presentiarum differere constitutum mihi sit, Tu-
am mihi, Lector benevole, indulgentiam &
æquanimittatem exopto.

APHOR. VI.

Hanc donationem *SYLVESTRO* *Papæ* ab
Imperatore factam fuisse, cum à lepra (a)
eundem curasset & sacris Christianismi per ba-
ptismum initiasset, recepta & in vulgus nota
est *Romanensium* traditio.

(a) Ioh. Georg. Heinſius in *hiflor. eccles. ſuae ex-
quiſitiſſimo opere de Sylveſtro medicinam parante orbis
imperatori, in hunc modum iudicat: Man giebt ſonſt*

4
 vor / daß *Constantinus* zu Rom von dem Pabste *Sylvestro* getauft / und dadurch von dem an sich habenden auffatze wäre befreyet worden: Es sind aber dieses solche papistische erfindungen / welche mit nichts andern / als erdichteten nachrichten besetzt werden können.

APHOR. VII.

PRagmaticæ sanctionis & donationis, decretalium constitutionibus insertæ, summam hanc habet: Agnitâ principis Apostolorum in terris potestate, cujus vicem gerentes successores firmos apud Deum patronos sibi elegisset Imperator, primò gloriæ dignitatem & honorificentiam imperialem (a), mox principatum super omnes in universo orbe ecclesias, præcipuè verò Hierosolymitanam, Antiochenam Alexandrinam & Constantinopolitanam apostolicæ sedi decernit. Hinc palatium Lateranense toto orbe præcellentissimum, una cum diademate & ceteris imperii insignibus SYLVESTRO confert. Inde, ne vilesceret pontificalis apex, urbem Romam omnesque Italiæ & occidentis regiones beatissimo patri & successoribus illius ad finem usque dierum tribuit. Et demum qui sanctionem istam infringere auderet, eundem

dem nullis non condemnationibus innodatum,
 & cum diabolo & omnibus impiis, inferiore
 inferni loco concrematum iri, minatur. Romæ
 III. Calend. Aprilium, domino **CONSTAN-**
TINO & Gallicano viris clarissimis Consulibus.

(a) *Decretal. Part. 1. distinct. 90. Constantinus impe-*
rator papæ concessit coronam & omnem regiam di-
gnitatem in urbe & in partibus occidentalibus.

APHOR. VIII.

Quamvis pro certo definire non facile quis-
 quam possit, quo auctore, (a) aut quo
 primum tempore, (b) in lucem editum sit
 hoc edictum: id pro certo habendum tamen,
 ad **CONSTANTINUM** primum seu *magnum*,
 non nisi per impudentem imposturam posse re-
 ferri, quod thesibus sequuturis pluribus pro-
 bandum venit.

(a) *Adminicula & fulcra, quibus res facti probari so-*
lent, vel præcipua sunt, si tempus ipsum, quo res ge-
sta fuerit, ut & auctorem rei gestæ indubitatum,
quis allegare, poterit. in utroque vero probationis gene-
re isto laborare hanc donationem plus satis constat.
Quod enim auctorem attinet, Johannem diaconum,
cui a digitis cognomen, alii donationis instrumentum
hocce aureis literis consignasse, memoriae prodiderunt;
quos inter Johannes Bodinus est, qui ex indice bi-
bliotheca

bibliothecae Vaticanae ea de re semet certiore factum esse ait. Sed ab illo homine diversum, nominis ejusdem, subdiaconum alium fuisse auctorem fabulae suspicantur alii. Verum quovis ille fuerit, improbissimum nebuloem fuisse, Conringius pro verò judicat. *conf. Dieter. Imper. Otton. III. hist. p. 44. item Camerar. bor. subs. C. I. pag. 178.*

(b) De tempore vero: In eodem exacte definiendo neque consentire censendi sunt scriptores. Alii enim anno N. Christi: 315. alii iterum anno 324. promulgatum volunt hoc editum. Ad labefactandam verò fidem et certitudinem historicam, quae magis esse potest comparata res, quam auctorum in designando tempore, quo res gesta sit, difformitas atque discrepantia? Quoniam verò ex sequentibus seculis vero similissime videri possint papae Romani, ex statione sua aliquem excitasse, ad intendendum ludibrium aevi hocce, in sequentibus visurum sumus. Hoc loco annotasse sufficit de GREGORIO VII. quod Paleam ille citaverit ad infringenda Germaniae Caesarum in Italiam jura. imo in formula iurisdictionis exhibità HENRICO Lucelburgensi Anti Caesari, mentionem eiusdem insuper injectam esse, Baronius ad an. 1082. testis est.

APHOR. IX.

IN silentio coævorum scriptorum ad inficiendam rei alicujus existentiam, magnam positam esse argumentandi vim, omnes noverimus. Hujusce verò donationis cum neque *Ensebius,*

sebius, qui vitam *CONSTANTINI* diligentissime scripsit, non *Socrates*, non *Sozomenus*, ætatis ejusdem scriptores ecclesiastici, nedum extra ecclesiam vetustiorum aliquis, pertinentis ad ignominiam principatus, facti hujus meminerit: ad ponendam in aprico rei gestæ veritatem tabulas donationis ipsas, (a) quamvis adorandæ rubiginis non sufficere, neque pro puro puto obryzo accipi posse, manifestum est.

(a) *Quisquiliæ* appellavere Pontificiorum cordatiores ipsi hanc donationem. *Paleam* plures dixerunt, ex qua audierint surdi, viderintque cæci multi magnam curiæ Romanæ factam opulentiaæ accessionem.

APHOR. X.

Romæ baptizatum fuisse Imperatorem, licet una cum *Zonara* & *Nicephoro* contentiant leqvioris ævi scriptores Latini: nilominus tamen, cum modo memorati antiquiores Græci, nullius Romæ peracti baptismatis mentionem faciant, verum *Nicomediæ* in *Bithynia*, salutaris levacri, idque ad finem vitæ, eundem participem factum fuisse prodiderint, (a) quid de scripto apocrypho tituloque ditionis & jurisdictionis Pontificum Romanorum super eodem

dem fundato, sic existimandum, qui a partium studio alieni sunt, non longe videbunt.

(a) Eusebius *Lib. IV. Hist. Cap. 61.* Cum hoc historico consentit Hieronymus in chronico, qui extremo vltimae suae tempore ab Eusebio Nicomediensi Episcopo baptizatum fuisse Constantinum ait, eundemque in Arianum dogma declinasse. Refert de eodem Eusebius, Nicomediae episcopis convocatis significasse Imperatorem, Jordanis fluvio, ad exemplum Christi, baptismum semet percipere intendisse: sed cum in praesenti rerum articulo non iiceret ad effectum deducere institutum illud, in splendido regioque apparatu, quamvis purpura abjecta sacrum celebraverit, in veste candida Deum laudaverit, & post donatos annuis pensionibus Romanorum nonnullos, ipso Pentecostes festo diem obierit. Quod verò baptismum ad finem usque vitae dilatum attinet, non Imperatores solum, sed & ipsos ecclesiae patres Ambrosium, Augustinum & ceteros, antequam baptizarentur conciliis & mysteriis diu interfuisse legimus. Imo de nostris maioribus constat etiam, quod multis post seculis illi quoque, cum primum Christiani evaderent, baptismi perceptionem identidem ad finem usque vitae suae distulerint, ut purificati lavacro salutari, immaculati vitae aeternae januas intrarent. Vide sis histor. eccles. sept. scriptores Lindebrogii edit. Fabricii, pag. 141. Orig. Hamb.

APHOR. XI.

Qui vasa argentea & aurea, itemque reditus, SILVESTRO in manus datos, quos

quos luminaribus Petri & Pauli Imperator assignaverat, accuratissimè recenset *Platina*, (historiae Pontificiae *Svetonius*) (a) donationis prodigæ hujus, omni procul dubio mentionem fecisset, si sub specie veritatis aliquâ eandem sese vindicare posse vidisset. Potius sicut de *lepra & baptismo Romano* Imperatoris fabulam nullis idoneis testibus niti palam asserit: Ita ex silentio suo, quid de donationis apparatu sit sentiendum, non obscurè indicat.

(a) *Ruperto sic audit, quod tyrannidem Romanam recentioris aevi ejusque atrocitates, si non plenissimè, certe plenius, quam pro more seculi sui, descripserit. Verisimile autem esse, diligentem historicum non minus quævis narrare, & quæ majoris sint momenti, silentio involvere, Reinkingius in sua thematis hujus resolutione, argutè monet.*

APHOR. XII.

CUM certis & approbatis agglutinatum esse putidam narrationem hancce, evincit potestas, in qua Romanam civitatem tenuerunt Imperatores ordine sequentes **CONSTANTINUM**. In divisione imperii inter tres filios, **CONSTANTI** tributam fuisse Italiam testes ætiologi sunt *Zozimus & Zonaras* (a). Eundem,

dem, hostibus victis, fulgenti carpento triumphum egisse Romæ *Ammian. Marcellinus* auctor est (b). In urbe verò non sua, triumphalem pompam duxisse Imperatorem, quis quæso! sibi persuaserit? Aut igitur dicendum unius rei duos pluresve in solidum fuisse dominos, aut donationis, si qua facta fuerit, (c) in tempore nullam sequutam fuisse traditionem.

(a) *Arnifæus de potestate temporali Pontif. Rom. p. m. 172.*

(b) *Sam. Basnag. annales polit. eccl. pag. 688. col. 2.*

(c) *Constantinum religiosum adeo principem, quæ ecclesie jam ante devoverat, testamento postmodum destinasse filijs, & Theodosium Catholicum Imperatorem, quod non suum, sed ecclesie esset, una cum filijs & successoribus usurpare voluisse, nisi nimium credulus, non facile sibi persuaserit quavisquam.*

APHOR. XIII.

HAud obscure prodit tabulam numerosa titulorum congeries, quâ ne infamiae quidquam tanti principis honori adspargeretur, tabulæ concentonatores piè prospectum voluere. Titulum subditivæ tabellæ præmissum nota (a) integrum mox exhibet. Nescio vero an dubitare liceat, *CONSTANTINUM*, nunquam
in

in edictis hujusmodi titulos sibi accumulare soluisse. Constat enim, iis temporibus, magno verborum apparatu, rem, quæ paucis denotari potuisset, pronunciare intolitum fuisse. Hominum verâ cognitione Numinis destitutorum, utpote paganorum & Muhamedanorum mores, non quæ hætenus in ecclesiâ obtinuisset, Christianam humilitatem prodit insolentendi vacordia illa. In specie verò, quod *Augusti* elogium attinet, quæle videri vult Constantinus inter alia sibi tribuisse, ex Eusebio notum est, quod post mortem demum exercitus eundem honore nominis illius prosequutus sit, eandemque in filios inde, ceu perennem & hæreditariam transire voluerit appellationem (b).

(a) *In nomine sanctæ & individuae trinitatis, Patris scilicet, Filii & Spiritus Sancti Imperator Cæsar Flavius CONSTANTINUS in Christo JESU, uno, ex eadem trinitate Sancta Salvatore D: no DEO nostro, fidelis, mansuetus, beneficus. Alemanicus, Gothicus, Sarmaticus, Germanicus, Britannicus, Hunnicus, pius, felix, victor ac triumphator, semper augustus, Sanctissimo ac beatissimo Patri patrum, SILVESTRO urbis Romanæ episcopo & papæ, atque omnibus ejus successoribus, qui in eade b. Petri usque in finem seculi successuri sunt pontificibus, nec non omnibus reverendissimis & DEO amabilibus catholicis episcopis, eidem Rom. ecclesiæ hanc no-*

stram imperialem constitutionem subjectis, in universo terrarum orbe nunc & in posterum constitutis, gratia, pax, charitas, gaudium, longanimitas, misericordia à DEO patre omnipotente & J. Christo filio ejus & Spiritu Sancto, cum omnibus vobis etc. etc.

(b) Augusti, ab augendo, indigni omnino erant, qui appellarentur, si in tam enormem imperii diminutionem ipsi consentissent.

APHOR. XIV.

L Atrinitatis sequioris ævi officinam olet stilus etiam, quem in consignando donationis instrumento, auctor adhibuit. Licet enim exterarum gentium commercio ætate illa, qua Constantinus sedit, admodum vitata fuerit pristina latinæ lingvæ integritas, a tam agresstis rerum, (a) & verborum (b) imperitiâ tamen, qualem hæc tabulæ præferunt, procul abfuisse scriptores seculi illius, quæ innumera etiamnum prostant monumenta eorum, satis apte testantur (c). Igitur si, nonnisi posterioribus seculis ex eodem armamentario, quo decretales epistolæ Pontificum, quis desumptam existimaverit hæc quoque donationis formulam, a ianua non multum forte aberrabit.

(a) Rerum imperitiâ, inter alia arguit subscriptio, qua viri clarissimi titulo Imperatorem ornat auctor, eidem.

eidemque consulatus IV. illius collegam facit Gallicanum; cum quartum consules Licinius & Constantinus eodem tempore administraverint imperium, si quae de fastis & successibus consulum Dionysio Petavio perhibenti fides sit adhibenda in rationar. temp. III. p. m. 106. Iterum regiae dignitatis insigne Romanis invisum, auream coronam, quam Silvestro dederit, Imperatori tribuit; cum more principum orientalium, diademate caput exornatum fuisset: Victorise pitome una cum chronico Alexandrino consentiat. Porro cum potestatis supereminetis suae auctorem, non DEUM, sed Imperatorem praedicat & agnoscit papa, scenam & personam mutare, quis non videt? Certe sibi & Imperatori talia affragit, quae pietatis zelo imbutus, contra mandatum Divinum, aegre quibusquam admiserit. Demum quae de principatu sacerdotum, & stratoris officio ab Imperatore praestando principatui isti, inibi disferuntur, infueta magis sunt, quam quae arte aut disciplina ulli cum moribus & personis saeculi Constantiniani poterint combinari.

- (b) Barbara & solœca in stilo occurrere plurima, e. g. placatum concilio proprio clericare, pro; non, consultis aliis, ad placitum, constituere clericum, quis quae? agnoverit locutionem esse ex saeculi IV. phraeologia Latina desumptam? A plebe Romana multarum nationum, non pauca vocabula desumpta fuisse & sub notione linguae rusticae (Romersß bondesprog Holbergs hist. eccl. II. 190.) saeculo IV. etiam invaluisse, non nego. Sed cum retineat illa lingua pristinae lin-
guae

græ genium adhuc: hæc verò tabularum sordes & falsiſſima veteris formæ neque umbram præferant, Hægenente textum eſſe, aut certè ex literis obſcuro-
rum virorum compilatas ſalebras & ſales iſtos crederem, niſi temporum ab invicem ſatis magna intercederet diſtantiã & longinquitas.

- (c) Antiquiſſimis Latinæ linguæ ſeculis, puta ſub regibus Albanis, voces iſas una cum ſcriptione & ſtructura earum non niſi negligentiam & ruſticitatem prodidiſſe, certum eſt. Aſt poſtquam in civitate opes & dignitates, & ex opibus ſplendor invaleſceret, magis iſta quæque lingua perpoliri cœpit. Crederes ſequioribus ſeculis non atiam indolem habituram fuiſſe eandem linguam. Gentium ab arcto immigrationibus vitia, quæ in linguam ſe illi tempore infuderunt, omnes adſcribunt. Poſt verò introductum orbe Romano novum ſplendorem, præſertim poſtquam omnis rei, etiam literariæ monopolium ad ſemet clerici & primicerii illorum pertraxiſſent, liquido magis diſcuſſum iri nuperam linguæ caliginem, quis non juſtè ſibi perſuaſerit? Sed quem priſtinum ordinem cum ſubſequentium temporum fatalitas nulla ſervaverit, cui, quæſo! non ipſa ſe in oculos ingerit ignavia ævi illius, & in ſaceris, non approbante, ſed invito Numine, regni inſtauratio?

APHOR. XV.

Fallas & fucolas merces eſſe, quæ in illo edicto continentur, evincunt verba non illa

illa solum, quibus injustum esse pronunciat, ut sacerdotium & imperium una sede morentur, quæ a discrepante omnis ævi experientia in pudorem data plus satis sunt atque refutata: verum illud insuper effatum etiam, quo super quatuor præcipuas sedes ecclesiæ Christianæ, puta Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam Romano episcopo, una cum primatu, imperium tribuitur. cum fide annalium sit illud certissimo certius, quod nulla de primatu controversia, neque Constantinopoli fundata aliqua fuerit ecclesia, (b) cum edictum **CONSTANTINI** Romanum exiisse perhibetur. Ne de patriarchali Hierosolymitana ecclesia quid dicam, quam post defunctum Imperatorem demum, cò honoris evectam esse constat (c)

(a) Si non justum sit, ut ubi sacerdotii & Christianæ religionis caput residet, ibi Imperator terrenus potestatem habeat, perperam episse censendi sunt summi Sacerdotes sub veteri fœdere, cum Reges Judæorum una tecum sede Hierosolymis morari permitterent; peccasse quoque censendus est Petrus, cum Romam se recederet & de ecclesia, urbe in ipsa Imperatorum gentilium instaurandâ laboraret. Apparet numeri neque alicu-

alicujus esse Pontificis ratio ista Jacobo Basinagio part. I. hist. eccl. p. 364. f. cum manifestum magis falsitatis illius indicium esse non posse ait, quam cum pro injusto venditatur, que l'empereur de la terre demeurat dans un lieu, ou empereur du ciel avoit placé le chef de la religion. *Quid multis? basilicas olim ubique ferè institutas fuisse, ubi Imperii sedes collocata esset, imo ad GRATIANUM usque Cæsares ipsos pontifices fuisse, nostrum nervo, est, qui nesciat.*

- (b) *Translatam prius fuisse sedem Imperatoriam, quam in nova urbe ecclesia instauraretur, scriptorum tantum non omnium consentiens est traditio. Translatae verò sedis vel præcipuam causam fuisse Deorum cultum, quem Romæ aboleri cives veterani pati non possent, historiae eccl. Gothanæ auctor existimat. Eisdem cingulum se deponere malle, quam avitæ religioni suæ renunciare vellent, ipsi in os Cæsari dixisse, ZOZIMUS auctor est. Videturque tanto magis illa veritati consentanea ratio, quanto de Symmacho post sesqui seculum patritio Romano, qui VALENTINIANO regnante floruit, constat, quod senatus nomine is inde quoque postulaverit, idolorum cultum in urbe restitui. Quidquid verò sit de populi execrationibus & inde nato transferendæ sedis consilio, de eodem non incommodè idem dici posse videtur, quod de Papali sede Avenionem translata judicari vulgo solet; Geminam translationem istam fatali metamorphosi fores utrinque patefecisse; alteram ecclesiæ paulatim subsequenti reformationi; alteram*

verò invadendi primum; mox exscindendi imperii Ro-
 mani Gothicis & eorum contributibus transitum aperuisse.
 (c) In concilio Nicaeno, quod, translata principis sede, Ro-
 manam hancce donationem post non paucos annos ex-
 cepit, sive eidem JULIUS sive SILVESTER Romanus in-
 terfuit, de neutro legimus, quod ex suo judicio acta
 concilii ordinaverit. Potius inter concilii Carthaginen-
 sis paulo post habiti decreta legimus prohibitum, ne
 principem sacerdotum, aut tale aliquod quis le-
 met appellare praesumeret. Basnag. *annal. hist. po-
 lit. tom. II. p. 688.*

APHOR. XVI.

INter dubiae mercis notas non injuste quis re-
 tulerit, quod inducatur in edicto MILIA-
 DES (Melchiades) SILVESTRI in episco-
 patu antecessor, testis scenae & ludicri hujus.
 Cum verò iam ante tempora CONSTANTI-
 NI martyrio ille affectus esset, ita ut de illis
 conversione & liberalitate facta successori, testari
 nullus potuerit, quis quælo! non videt in-
 quam frivolam & illiberalem, sed solemnem ve-
 ritatis possessionem somnia iterum iterumque ir-
 repere sustineant.

APHOR. XVII.

Porro de veritate donationis hujus addubi-
 randi occasionem dant absurda, non mi-
 C
 noru

18
nora alia, quæ ex futile donatione ista necesse
possunt, nempe si primatus a *CONSTAN-*
TINO sedi Romanæ fuisset concessus, qui imme-
diatè sequebantur, Imperatoribus factum solemne
illud, sine dubio notissimum fuisset. Quin,
post non longo intervallo ad *HONORIUM* scri-
bens *BONIFACIUS* Papa I. urbem domi-
nam Imperatoris urbem (a) neque facile di-
xisset; non post ducentos annos *BONIFA-*
CIUS IV. si imperium eminens orbis & urbis
ad ipsum pertinuisset, abs *PHOCA* Impera-
tore veteris *Pantbei* possessionem efflagitare &
impetrare opus habuisset. Neque de primatu
litigiosam rem inter Constantinopolitanum &
Romanum Episcopum ad suum tribunal vocas-
set Imperator *IUSTINIANUS*. Igitur cum
ad decisionem Imperatorum, indigentia & ho-
noris contentiones suas Papæ devolverint, o-
mni sine mentione præscriptionis jurisque liti-
gantium alteri jam ante facti: ex illa donatio-
ne *CONSTANTINI* dominatus sui initium
eosdem non nisi ægre probare posse, quisque
videt (a).

(a) Confer Caroli Molinæi opusc. Tom. I. p. 180 seq.
& quæ ibi citat idonea veterum monumenta. APH.

APHOR. XVIII.

Confundit fabulam, quam longi temporis mendacia finxere, **CONSTANTII** Imperatoris decretum, qui ad comitia regni citari curavit **LIBERIUM** Papam, quod principum & imperii edictis pertinaciter restitisset; (a) & penitus eandem obruit demum **LEONIS** Augusti factum, qui ignorans semet in potestatem Christianæ legis antistitum transisse, ad instantiam Ausoniæ Romæ, h. e. antiquæ urbis civium, *Anthemium* misit, qui sui sub imperii jugum, si qui declinare vellent a statu suo, redigeret (b).

(a) Am. Marcell. *Lib. 25. Cap. 7.*

(b) Euagr. *Lib. 2. Cap. 16.*

APHOR. XIX.

Ex officina non alia, quam quæ *decretales* ceteræ, [a] hanc de Pontificum temporali regno institutionem prodiisse vidimus. Quo tempore (vavissimam lucem primum foetus ille viderit, antequam ad excutiendam facti moralitatem perventum fuerit, penitus inquirendum. Qui ad *Balsamonis* ætatem (b) incunabula ejus referunt, turpiter errant, cum ante eum *Isi-*

dorus Mercator multò; LEO Pontifex IX. a-
 lique donationis hujus meminisse perhibeantur
 (c). Qui Pipino rege annuente, certe non
 dissentiente, excogitatam putant fallaciam ad
 expungendum una fidelâ Constantinopoleos ju-
 ra Italica cum sacra tum quoque profana, pro-
 bilitatis tuendâ illius multas in promptu ra-
 tiones habent. in ceteris quod ante seculum,
 octavum nulla magnificæ donationis mentio a-
 pud historicos inveniatur; & demum in pagina
 donationis suæ Cæsar OTTO III. CAROLI
 & PIPINI, non item vetustioris, puta Con-
 stantinianæ huius commeminerit (d).

- (a) Decreta & decretales, juris canonici stilo, invi-
 cem differunt. Illa ex conciliis & scriptis patrum
 sunt desumpta. Hæ ex constitutionibus Papalibus sunt
 depromptæ & ad Papæ auctoritatem stabilendam præ-
 fertim excogitatæ. In universum omnia edicta illi pro
 fundamento habere regnum Clericorum & independen-
 tem à republica politiam supponere, Bœhmerus in ju-
 risprud. protestantium ecclesiastica sua, accuratè observat.
- (b) Isidori mercatoris meminit Sam. Basnage in suis
 eccl. & polit. annal. part. II. pag. 687. eundemque
 una cum Leone Balsamonis ætatem multo antevertis-
 se ostendit. Floruisse illum, CAROLO magno imperan-
 te, & sub nomine peccatoris, perinde atque mercatoris
 inclus.

inclutum fuisse, Holbergius (ne de ceteris historicis quid dicam) *hiflor. eccles. suae Lib. I. p. 354.* testatur.

(c) Romano Episcopo cum Constantinopolitano de ecclesiae primatu controversam paulo ante motam, & in Italiam missam fuisse legationem ab Imperatore Constantinopoleos ad repetendum Italiae provincias, quoque notum est. Ad labefactandum, uno & eodem impetu, obicem utriusque statui positum illum, operi in commune contulisse regem & Papam, quid vero simile magis esse potest?

(d) Sedisse OTTONI Imperatori illam opinionem, ex formula donationis ejus apparet, cum Exarchatum Ravennatemque ditionem, una cum urbibus, civitatibus oppidis & castellis, quae pia recordationis Dn. PIPINUS & Dn. CAROLLUS excellentissimus Imperator, praedecessores sui, contulissent b. PETRO Apostolo & successoribus illius, privilegio ipse suo quoque SILVESTRO II. (praecptori olim suo) ceterisque pontificibus sui aevi, confirmaret.

APHOR. XX.

IN palea quamvis veritatis grana nulla reperiantur, id quod pluribus in antecessum evictum ivimus: ad pervertendum omnem veteris ecclesiae disciplinam, ad atterendum imperii vires, & mox invadendum totius orbis principatum pontificibus intersuisse sementem ejus, firmata, non unius aevi locique, sed seculorum serie longâ, testis est experientia. Quo vero

verò legitimo, illegitimove, bonæ ne an vero male fidei titulo nitatur præsumtio eadem, per transennam insuper dispiciendum.

APHOR. XXI.

Pincipi terreno competunt, quæ religionis sunt, externa, eorumque ad decorum & salutarem finem ordinatio. Caput & fundamentum ecclesiæ cum non aliud, quam *CHRISTUS* ipse sit: remanet, principem omnem, qui vicarium caput constituere præsumserit, extra oleas & terminos potestatis suæ egredi; & qui juris possessionem à non *Domino* receperit, Pontificem, non amplius Divini sed humani juris esse potestatem suam, non obscure confiteri (a).

(a) Caput non aliud ecclesiæ esse, quam Christum servatorem, non tantum prout ex pacto cum patre rex est ac dominus ecclesiæ (Psalm II. 6.) sed etiam prout influxu morali pariter ac physico membra conservat, idque per varias functiones, quas in ecclesia constituit, itemque per varia donorum genera, conferis Buddeum Theol. Dogmat. Lib. V. Cap. 3 §. 4. variis scripturæ dictis, præsertim. Eph 1: v. 23. - IV. 15 1. Cor. XII. 4. seq. illam veritatem adstruentem & stabilientem.

APHOR. XXII.

Ajove Cæsarem divisum habere imperium, neque

neque sine noxa manifesta sacerdotium cum
 procuracione civili misceri posse, qui ad pie-
 tatem utilem non omnia referri volunt, con-
 sentiunt universi; *NICOLAO* non refragan-
 te *Papa IV*, qui omnem Deo militantem ne-
 gotijs secularibus se non immiscere debere, in-
 genuè professus est. *SILVESTER* cum ho-
 norificentiam Imperialem una cum spoliis ma-
 gnorum proventuum, ipse & successores ejus
 ab Imperatore acciperent, quò fastus & fasti-
 gii sui molimina in altum magis provexit,
 tanto ab instructione pastorali & vestigijs divi
PETRI longius deflectisse censendus est (a).
 (a) *Luc. XXII. 25. 26.*

APHOR. XXIII.

Speciem & apparatus mundanum, & quæ
 cum illo connexa sunt *vasallagii* jura, (a)
 cum nesciat regnum Christi, neque noverint
 pristina secula; quin, ex jure canonico con-
 flet etiam, quod de personis ecclesiasticis eo-
 rumque rebus decernere homini laico (b) in-
 terdictum sit omnino: quid quæto de *CON-
 STANTINO* censendum, a quo sceptrum,
 corona & cetera culminis imperialis ornamenta

Pon

Pontifici collata dicuntur? An non potestatem supra suam jurisdictionem involavit, & quod cum amortizatione (c) jus sibi sumsit clargiendi emolumenta civilia, utrum pro illegitimo & contra auspicia adscito non habendum?

(a) Cleri de operibus meritoris doctrinam, itemque Constantini in donando imprudentiam exemplum fecisse ceteris Imperatoribus profundendi in ecclesiam ingentes thesauros, Bodinus de republica argute observat. Speciatim de principibus suae gentis ait, quod eorum nemo fuerit, qui potissimam regni partem non absumere, maluerit, quam spem de salute dubiam sibi facere. Cum verò bella inciderent, neque nisi collata in unum armata manu publica securitas servari potuit, in feudis regalibus ecclesiam vasallam una cum episcopis ad belluas expeditiones evocata fuisse, auctor idem refert; paria cum ipso faciente Bœhmro in jurisprad. eccles. suae tom II. 3. 20. §. 101. itemque Holbergio in historiae ecclesast. suae lib. I. p. 320. ubi de iisdem, putata episcopis, perhibet, quod cum feudis ingentibus donati essent, bello ingruente, in aciem feudatarios suos contra hostes quoque eduxerint.

(b) ALEXANDRI Papae ad Stephanum archiepiscopum Upsaliensem datam epistolam confer sis, in qua laicis (quos inter eminent princeps) in solidum adimit auctoritatem in ecclesia imperandi, beneficia dignitatesque concedendi, aut de iisdem ulla ratione disponendi. Oernhielms *hisor. eccl. S. Goth.* III. s. 97. seq.

(c) Amor-

(c) Amortizare, *stilo curiæ Romanæ, est transferre bona immobilia in manus mortuas, seu possessorem immortalem, adeoque a seculari jurisdictione principis eadem penitus eximere. Contrarium est secularizare, cuius vocabuli usus, in jure publico, proximis seculis magis invaluit, postquam quæ antea ecclesiastico principi paruisent & perisissent territoria, principis secularis sceptris postliminio colere cœperunt.*

APHOR. XXIV.

PRincipibus non omnibus, neque promiscuè fas esse de patrimonio regni sui disponere, nedum, regni amplissimas ditiones suas in perpetuum abalienare, ex politicis notum est. Potest Imperator esse dominus, quo ad protectionem, jurisdictionem & regiminis administrationem; Imperii verò imminuendi, nisi in casu necessitatis, jus non magis habet, quam corporis sui membra truncandi aut mutilandi. Scilicet non ad subjectum proprium majestatis, sed communitatem civium, proprietatis jura ista pertinent. Igitur non nisi temerè & de facto jus regni sibi **CONSTANTINUS** arrogasse censendus est, si inconsultis illis, quorum intererat, reipublicæ sustinendæ adminiculis civitatem privaverit. Quo intuitu, cum jure nullo, neque juris propor-

D

tionem

tione servata aliqua, uni civi plus quam pro *posse* suo, & modulo ipsius tribuerit, de principibus, qui in imp. rio successerunt, quin, quæ publico malo distracta fuerunt, omni sine injuria retraxerint, saltem retrahere potuerint, perplexè nemo dubitat

(a) *vide aphorismum proxime sequentem ejusque notae prius membrum.*

APHOR. XXV.

NOxiorum nullam obligationem esse, regula in doctrina morali constans est, eademque notissima. Cumque non alia contineat donationis formula ista, quam quæ cum utriusque partis, & dantis & accipientis insigni læsione admodum conjuncta fuerunt: (a) præscriptionis, quæ a tempore est, in illo articulo, non aliud jus esse existimamus, quam quæ ceterarum rerum violarum esse solet, de quibus sonat proverbium in legisterio Svecano non ignotum: *Olaga fång år ofång.* Ex injustitia nullum jus nascitur.

(a) *Potest privato jure civitatis revocari in totum aut ex parte inofficiola omnis donatio Imperii majestatem & securitatem cum periculosissime laedat bonorum regni, præsertim immobilium, temeraria omnis profu-*

27

profusio, quis non retractum in illo casu, haeredi & successori in imperio licitum agnoberit? imprimis cum, quae pro jure retractus privatim fundando valent argumenta, pro eodem publicè, puta civitatis bono, instituendo, omnino militent. De ecclesia verò, quo magis illa tiaras & diademata ambire coepit; tanto certius eandem in periculum foris & incolumitatis amittendae suae devolutam fuisse. res est notissima.

APHOR. XXVI.

IN argumentum antiquitatis & non clementiae donationis hujus, sunt qui trahere volunt solenne sacramentum, quo eligendus hodie imperatorum quilibet in se recipit defendendam ecclesiam Romanam in omnibus juribus & immunitatibus suis. Non negamus electionis aetui, antequam ad exercitium imperii partium admittitur, articulum hunc à statibus Catholicis inferi solere. Utrum vero paginae veteris illius confirmationem pro vero & unico fine habeat conditio inserta illa; an non privilegiorum supplementa illa potius, quae deinceps accesserunt, ceu litem testatam, certe non confectam, in medio relinquo. Id certo scio, sine omni rubore Imperatorum dominos post non multo semet venditare coepisse Pontifices, &

quotquot ab ipsis semet imperium accepisse profiteri nollent, *tyrannorum & usurpatorum* invidiosa appellatione non simplici vice diffamatos fuisse (a).

(a) *Ab Ambrosii & Theodosii antiqua religione colorem non simplici vice traxisse pontifices, quoties colla regum calcibus suis petere & atterere vellent, Holbergius histor. eccl. suae part. I. pag. 201. appositè observat. Ad voluptatem & avaritiam & omnipotentiam (Παμβασιλεία) ut inoffenso pede magis pervenirent, scenicum commentum hocce iisdem pro ratione sufficienti fuisse; idemque clanculum irrepisse primum, mox una cum tempore magis magisque invaluisse, nulli dubitamus.*

APHOR. XXVII.

Hierarchiam, ab illa regiminis ratione & indole, quam Apostolus præscripsit & in ecclesia apostolica diu obtinuit, quia multo diversissimam, vi edicti hujus, invexere pontifices, paginam illius omnem, cujuscunque originis illa fuerit, cum apparatu mundano omni suo, irreligiositatis postulare nulli dubitamus.

APHOR. XXVIII.

DE veteris ecclesie novitiis non obscure constat, quod ante diem lustricum inter
 cathe-

catechumenos, (a) ceu *audientes* primum, mox *competentes* diu multumque instituti fuerint in capitibus religionis Christianæ; neque a capes-
senda institutione illa, muneris aut generis con-
ditio aliquem immunem præstare potuerit (a). Contra religiosum & apprime necessarium do-
cendi & discendi morem illum, cum ex sola
apparitione Petri & Pauli dicatur *SILVESTER*
commotus ad impertiendum Imperatori *myste-*
rium, de totius operis fabrica, quod ex arte
eandem omnem composuerint Papistæ, præ-
sumere licebit.

(a) *Abs fidelibus catechumenos, hosque in audientes*
& competentes, in veteri ecclesia, præsertim disci-
plina arcani invalescente, distinctos fuisse, notior
res est. Veritates non nisi practicæ & simplicissima
fidei rudimenta audientibus instillabantur. Mystera
vero, quæ ad doctrinam arcani præcisè spectabant,
non nisi proficientibus inculcabant. Illa verò disciplina,
utrum ad caerimoniae tantum pertinuerit, quæ est
improbabilis S. Basnages conjectura, an verò ad dog-
mata quoque spectaverit, nostrum in præsentia dis-
quirere non est. Id observamus saltem, ex illa disci-
plinâ, catechumenis non nisi provecioribus inculcandi
majora & abstrusiora fidei dogmata, deducere Romanos
hodiernos interdictum ecclesiae suæ, quo à lectione sa-
cræ

cræ scripturæ in vernaculo sermone Laici arcentur. Sed quem morem ex antiqua religione carminis occultandi Sibyllæ Cumanae, alii potius deducunt. Quidquid sit, qui proveciorum Catechumenorum disciplinam saltem in ritibus & caerimoniis constitisse ajunt, recitationem orationis dominicæ submissam, quæ hodie passim obtinet, absolutionem privatam, & denique lepimenta, quæ hodie quoque baptisteria, aliis atque aliis locis includi solent, pro reliquiis veteris ecclesiæ disciplinae illius, non pauci habere solent. Haec quamvis à scopo memet avocasse videri poterint, non pigebit tamen ex antiquitatibus ecclesiasticis, rituum istiusmodi origines investigasse & reperisse.

(b) Concilii Nicaeni tempore adhuc inter catechumenos apud Sozomenum refertur Constantinus, attestante Arnulpho in tractatu politico de exemptione & subjectione Clericorum, p. 175.

APHOR. XXIX.

EXternus ordo, quicumque in ecclesiâ obtinet, cum ob finem spirituales unice adhibeatur, saltem adhiberi oporteat; quæ verò in capitulis donationis hujus continentur, schema nonnisi πολιτικόν, puta externæ felicitatis alluvionem & opulentiam respiciat (a): pro instrumento ad corrumpendum magis quam propagandum veri Numinis cultum prostante haberi debere existimamus.

(a) Ex

(a) Ex Sylvestri Papae legendis discimus baptizato Constantino. de caelo auditam fuisse vocem: hodie effusum est venenum & pestus in ecclesiam. Hoc apophtegma ut de Arinismi & Papismi peste alii interpretantur: ita incommode neque, si vox illa vera sit, de peste avaritiae, & ambitionis veneno hoc eodem tempore in ecclesiam effusis, intelligi posse putat Gundungius

APHOR. XXX.

IN altum magis provchi & incommoda illa omnia percontare, quæ ex donatione Romana hæc in imperium & ecclesiam illata sunt, cum temporis & virium mearum habenda ratio non permittat, vela contraho, & quæ de jurisdictione hodierna curiæ Romanæ, ejusque temporariæ structuræ origine sint habenda, ingenuè prolatis acquiesco. Ruituram non post multo magnam Babylonem (a), patres prædixere. Aggeres & fossas ejus resolvi sensim, resolutaque diffuere videmus. Utrum ruinam hæc ætas vitura sit, ruderibusque impugnatores & vates ipsi inambulabunt, qui solus omnia pernoicit & prænoicit
DOMINUS PROVIDEBIT.

(a) Cum Martis ille filius JULIUS Papa II. arma Europae principum complurium concivisset LUDOVICO Galliae regi, numisma cudi fecit rex cum inscriptione: Perdam Babylonis nomen. quod symbolum, ante Lutheri reformationem, nisi cum virtute heroicâ aegrè consistere potuisset, politicorum patres multi existimant.

